

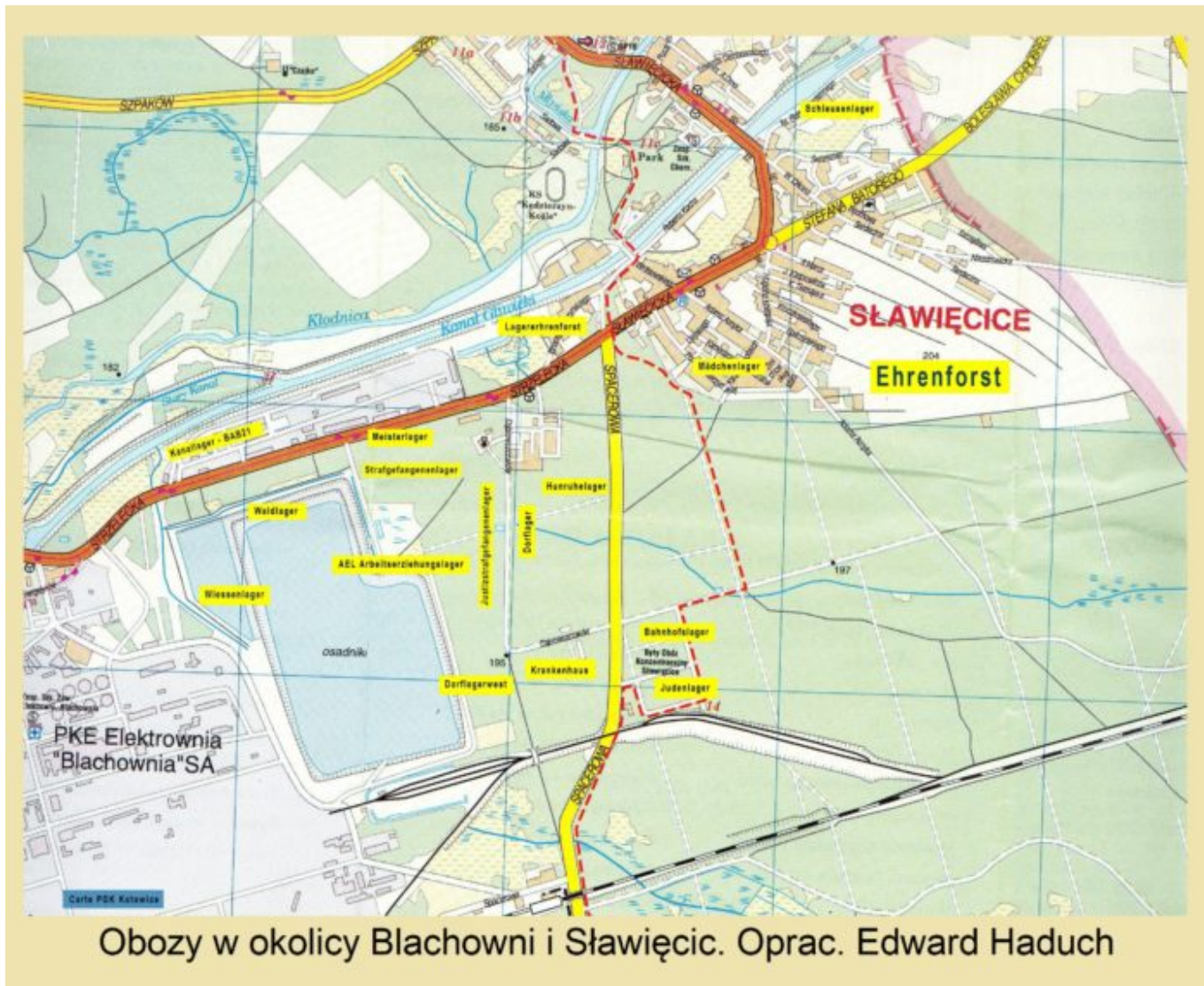
Czas faszystów / The time of fascism/ Zeit der Faschisten / Období fašismu

Po dojściu do władzy w Niemczech przez partię faszystowską sytuacja ludności polskiej, ale także wielu innych grup niemieckiego społeczeństwa w proklamowanej wówczas III Rzeszy uległa znacznemu pogorszeniu. Na pierwszy ogień poszły wszelkie ruchy lewicowe – poglądy socjalistyczne można było wyznawać tylko w ramach Narodowo-Socjalistycznej Partii Niemiec (NSDAP) i musiały one być zgodne z poglądami jej wodza – Adolfa Hitlera. Każdy kto miał inne poglądy musiał z Niemiec wyemigrować albo się liczyć z represjami, śmiercią a w najlepszym razie osadzeniem w jednym z powstałych wówczas obozów koncentracyjnych. Taki los przypadł niemieckim Żydom, konserwatystom, działaczom katolickim, wielu księżom i zakonnikom, a po wygaśnięciu w roku 1937 Konwencji genewskiej o Górnym Śląsku represje dotknęły także Polaków.

Zapowiedzią zdecydowanych działań germanizacyjnych było nadanie 16 marca 1934 roku dynamicznie się rozwijającemu, a posiadającemu zbyt słowiańsko brzmiącą nazwę, miastu Kandrzin nazwy Heydebreck na cześć dowódcy batalionu Freikorpsu, który podczas III powstania śląskiego zdobył Kędzierzyn. Był nim Hans-Adam Otto von Heydebreck, w chwili nadania miastu nazwy od jego nazwiska był wysokim oficerem SA, ale trzy miesiące później został rozstrzelany podczas tzw. Nocy Długich Noży, podczas walki o dominację w NSDAP.

Dla Ziemi Kozielskiej okres władzy faszystów to z jednej strony germanizacja nazw i nazwisk przeprowadzona w 1936 r., ale także dynamiczna rozbudowa przemysłu chemicznego i infrastruktury – to wtedy zbudowano Kanał Gliwicki. We wszystkich tych inwestycjach wykorzystywano rzesze robotników przymusowych. Najpierw niemieckich przeciwników ustroju i Żydów, a później jeńców i niewolników z podbitych krajów.

Szacuje się, że w budowaniu obydwu kombinatów chemicznych brało udział około 50 tys. robotników zgromadzonych w kilkudziesięciu obozach. Dominowali robotnicy z Polski, Rosji, Francji, Belgii, ale także jeńcy angielscy i francuscy. Jednym z obozów o szczególnie ciężkich warunkach był zlokalizowany niedaleko dworca kolejowego w Sławięcicach tzw. Judenlager – obóz dla więźniów żydowskich. Przebywało w nim zwykle około 4000 więźniów o żydowskim pochodzeniu przywiezionych głównie z Europy Zachodniej. Więźniowie i robotnicy przymusowi masowo ginęli w wyniku nieludzkich warunków bytowych i wyniszczającej pracy. Za jakąkolwiek pomoc więźniom miejscowa ludność była karana śmiercią.

Obozy wokół zakładów Oberschlesische Hydrierwerke AG Blechhammer w dzisiejszej Blachowni Śląskiej

Judenlager - potoczna nazwa podobozu Auschwitz III - Arbeitslager Blechhammer, przebywali w nim prawie wyłącznie więźniowie narodowości żydowskiej (4 000-5 000 więźniów) do 1.04. 1944, czyli do przejścia obozu przez administrację Auschwitz istniał jako obóz pracy przymusowej dla Żydów (Zwangsarbeitslager für Juden Blechhammer)

Bahnhofslager - obóz pracy przymusowej dla więźniów innych narodowości, głównie Polaków.

Dorflager - obóz pracy przymusowej dla więźniów różnych narodowości, w 1941/1942 w części obozu mieścił się pierwszy obóz dla Żydów, w wydzielonej części od 1943 roku istniało także komando robocze dla brytyjskich jeńców wojennych E 714

Dorflager West - obóz pracy przymusowej dla więźniów różnych narodowości.

AEL (Arbeitserziehungslager) - wychowawczy obóz pracy o zaostrożnym rygorze dla robotników przymusowych, którzy dopuścili się różnych przewinień w miejscu pracy - potocznie zwany „obozem dla bumelantów”.

Justizstrafgefängnis Lager Blechhammer - karne komando robocze więzienia w Gross Strehlitz (Strzelce Opolskie), przebywali w nim głównie Polacy oraz członkowie francuskiego i belgijskiego ruchu oporu

Schleusenlager - potoczna nazwa obozu dyscyplinarnego dla francuskich i belgijskich jeńców wojennych - Kommando F3 Ehrenforst Stalag VIII C Sagan

Meisterlager - obóz dla niemieckiej kadry technicznej

Lager Ehrenforst - przebywali w nim jeńcy brytyjscy narodowości żydowskiej, Kommando E 207 Stalag VIIIB/344 Lamsdorf

Kanallager - potoczna nazwa dla 2 obozów dla brytyjskich jeńców wojennych - BAB 21(E 793) oraz E3

Wehrmachtstrafgefangenen Lager Blechhammer (Strafgef. Lager)- obóz karny dla żołnierzy Wehrmachtu

Waldlager - obóz pracy przymusowej dla więźniów różnych narodowości.

Wiesenlager - obóz pracy przymusowej dla więźniów różnych narodowości.

Obozy wokół zakładów IG Farben Werk Heydebreck (dzisiejsze Grupa Azoty ZAK SA)

Gemeinschaftslager - obóz pracy przymusowej dla więźniów różnych narodowości, największy obóz na terenie obecnego Kędzierzyna-Koźla, ok. 10 000 osób

Lager Hechtgraben - obóz istniał w obrębie samych zakładów, mieścił brytyjskie komando robocze BAB 20 (E 794), E 711A oraz włoskich robotników kontraktowych

Lager Bierau (West i Ost) - mieścił obozy pracy przymusowej dla więźniów różnych narodowości, komando brytyjskich jeńców wojennych - E 711, niewielki obóz dyscyplinarny dla członków francuskiego ruchu oporu oraz obóz dla naukowców i inżynierów z branży chemicznej, pochodzących z Rosji Sowieckiej, a którzy zgodzili się na pracę dla III Rzeszy.

Lager Sackenhoy - mieścił się na terenie zajmowanym dzisiaj przez firmę RINNEN, początkowo przebywali tam brytyjscy jeńcy wojenni, później więźniowie żydowscy

Lager Teichen - obóz pracy przymusowej dla robotników rosyjskich (Ostarbeiter)

Lager WiFO - mieścił się tam obóz pracy przymusowej dla Żydów oraz komando robocze jeńców brytyjskich E 769

Lager Hugoslust - mieścił się tam początkowo obóz karny dla żołnierzy Wehrmachtu, a następnie obóz karny dla francuskich i belgijskich jeńców wojennych - Kommando F2 Heydebreck, Stalag VIIIC Sagan.

